

Nelja mehe ettepanek: maksuandusega energia hinnatõusu vastu!

Meie ettepanek seoses energia hinnahüppega on langetada gaasi, elektri ja toasooja käibemaksu hinnašoki perioodiks 20 protsendilt 9 protsendile. Nimetatud energialiikide kasutajad maksid 2019. aastal ca 260 miljonit käibemaksu.

Arvestuste kohaselt peaks prognoositavatest hinnatõusudest tulenevalt riik saama järgmisel aastal käibemaksu ca 412 miljonit eurot ehk ca 150 miljonit tarbijatelt täiendavalt rohkem seoses hinnatõusuga.

Samas suurenevad riigitulud prognooside kohaselt 2,5 korda tulenevalt heitkaubanduse CO₂ kõrgest kvoodihinnast ja kvoodi ostumahu suurenemisest elektritootmisel.

On ebaõiglane tarbijaid ja meie ettevõtlust kahekordselt karistada: kõigepealt hinnatõusude ja seejärel suurema maksukoormaga suhtena sisemajanduse kogutulusse. Rohepöörde poliitilistest otsustest ning turumoonutustest tulenev energia hinnahüpe on meie ettevõtlusele ja tarbijatele kõige tõsisem probleem lähitulevikus.

Energia hinnašoki tulemusel on septembrikuine, veel enne kütteperioodi kerkinud 6,6 protsendine inflatsioon Eestis Euroopa suurim. Lähikuud kiirendavad seda ilmselgelt veelgi.

Praegu on hinnahüpe olnud läbiv kõigi energikandjate lõikes: elektri puhul 2021. elektribörsi keskmine hind (01.01. – 10.10. 2021) on tõusnud eelmise aasta sama perioodiga 2,3 korda (2020. a. 31,24EUR/MWh, 2021 69,61 EUR/MWh).

Gaasi hinnahüpe hakkab automaatselt liikuma maagaasil toimiva kaugkütte süsteemis olevate tarbijateni, kelle kulud kasvavad võrreldavalt. Eriti valus hinnatõus on lokaalsel gaasikütel olevate eramuomanike kanda, kelle arved prognoositavalt kolmekordistuvad.

Selles olukorras on paradoksaalne, et järsku hinnahüpet võimendab maksupoliitika: nimelt võtab riik käibemaksu 20 protsenti nii gaasi, toasooja kui elektrienergia eest ning saab täiendavat tulu heitkaubanduse süsteemist.

Meie ettepanek on inflatsiooni ohjeldamiseks ning ettevõtluse ja tarbijate koormuse leevendamiseks alandada ajutiselt kõrgete energiahindade leevendamiseks gaasi, toasooja ja elektri käibemaks 20%-lt 9-le protsendile. Need on tarbijatele sundkulud, millel pole alternatiivi.

Tarbimismahud on Eestis orienteeruvat 5 teravatt-tundi gaasi, 8 teravatt-tundi elektrienergia ja 5,3 teravatt-tundi kaugkütte müügi koguse eest. Varasemate hindade alusel on kogu kogutud käibemaks nende energialiikide eest ligikaudu 260 miljonit eurot. Kui aga sisendhinnad kahekordistuvad, siis kasvab käibemaks samuti sisendhindade suuruses. Käibemaksulaekumisi riigieelarvesse on prognoositud hinnašoki eelsete eelduste pealt. Seega on vähemasti kahekordse

hinnatõusu olukorras ettepaneku realiseerimine suures osas kuluneutraalne, jättes tarbijatele raha minimaalselt 220 miljonit eurot.

Prognoositav täiendav kulu madalama käibemaksu määra pealt on ca 75 miljonit eurot, mida tasandab kiirest inflatsioonist tulenev üldine käibemaksu laekumine. Samuti on katteallikana heitkaubandusest riigieelarvesse laekuv lisatulu, mis prognooside kohaselt on ca 120 milj eurot. Valitsus on oma lahendusena pakkunud elektri- ja gaasiaktsiisi tõusu edasilükkamist, mille mõju elektri lõpptarbija hinnale on vaid 1% piires ja gaasitarbijale ca 7%, kuid nende mõju on marginaalne ja ei paku tarbijale hinnaleevendust.

Samuti on valitsus soovitanud küsida vaestel inimestel toimetulekutoetust. Meie lähenemine on teistsugune: energia hinnašokk pole vaid vaeste, vaid kogu Eesti probleem. Seega peab lahendusi probleemile otsima kõigi tarbijate jaoks. Ausam on jätta hinnatõusust tekkiv täiendav käibemaksuraha hinnašoki eest tarbijate taskusse alles. Lisaks aeglustab meie ettepanek reaalselt vähemalt protsendi võrra inflatsiooni. Sügis- ja talvekuudel on tarbijad raskuste suurte energiaarvetega, meie leevendusettepanek on riigi otsusel teha need arved prognoositust 11 protsendi võrra väiksemaks kõigile tarbijatele, kes kasutavad elektrit, gaasi või kaugkütet.

Urmas Reinsalu
Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni esimees

Arvi Hamburg
Teaduste Akadeemia energeetikakomisjoni esimees

Sven Sester
Riigikogu majanduskomisjoni aseesimees

Priidu Pärna
Omanike Keskliidu esimees